

Història de la participació calellenca a la *División Azul*.

Per Jordi Amat i Teixidó

La primera iniciativa individual de lluita contra la Rússia Soviètica va ser durant la guerra russo-finesa (30 de novembre de 1939-12 de març de 1940) quan el falangista calellenc, Laureà Galícia, va escriure una carta al consolat finlandès a Barcelona, oferint-se com a voluntari, si bé no va rebre resposta.

Hi havia molts nois que vivien l'ambient del *Frente de Juventudes* (FFJJ) i en relació als esdeveniments europeus sentien una neta simpatia envers el règim alemany i els seus èxits. Poc després que Alemanya envaís Rússia, Laureà Galícia i Josep Vidal van fer passos individualment per anar a lluitar amb l'exèrcit alemany, se'ls hi va dir que tinguessin paciència.

Inicialment es posaren d'acord Vidal i Galícia pensant que de Calella n'hi anirien dos, llavors se n'assabentaren que en Zoilo Suárez i en Minguet Nualart també volien marxar a Rússia i llavors es trobaren amb d'altres, Jaume Dausà, Pere de Haro i Esteve Rodríguez, que també volien anar-hi. De Calella havia de marxar una colla més que no ho va fer perquè la família els ho va impedir perquè molts d'ells només tenien 17 anys.

El mes de juny de 1941 es va organitzar un campament del FFJJ a Tossa de Mar, i en tornar, el 24 de juny, van passar pel Passeig de Mar i escoltaren que del balcó del Café España es radiava el discurs de Serrano Súñer, "i Rússia es culpable!", de la sorpresa passaren a l'alegria, s'apinyaren per escoltar, els cors bategaven més de pressa, i molta gent del carrer, estaven perplexos. Aquell dia anaren a dormir molt tard, tot eren promeses i compromisos, els més veterans s'esforçaven per no desil·lusionar als joves, però sabien que la lluita era a vida o mort.

Portada del número 5 del 1943 de la revista *Signal* dedicada a les accions de la *División Azul*.

S'ha parlat molt de les característiques dels components de la DA, Nualart volia evangelitzar i lliurar del comunisme al poble rus, era molt piadós, va ser l'ànima del *Santo Cristo de los Cautivos y Caídos de la División Azul* 1941, que amb placa inclosa anà a la capella de les germanes Josefines. En tornar de Rússia, s'endinsaria en aquell projecte per a fabricar un avió, els anys 40 aniria a l'Argentina on es trobaria amb en Lluís Bibiloni (que morí allà).

D'altres combatents de la DA s'allistaren per esperit falangista doncs volien vèncer el

comunisme, alguns perquè tenien un esperit aventurer o perquè patien problemes pecuniaris que pensaven capejar amb la paga de l'exèrcit alemany.

Els expedicionaris van sortir de Calella a primers de juliol de 1941, les autoritats locals van oferir-los una petita festa de comiat a la fonda Vila. Immediatament marxaren cap a Barcelona i després a l'antiga presó de Lleida, on es concentraren molts expedicionaris que encara duïen la camisa blava. Allí van romandre 10 dies i se'ls hi va afegir Lluís Frutos. El 20 de juliol van sortir de Lleida, direcció Saragossa, Sant Sebastià, on arribaren un vespre; durant el trajecte no paraven de cridar i cantar, rebien obsequis a les estacions on el tren parava,

COMBATENTS A LA DIVISIÓ AZUL (1941-1945)

Bibiloni Vilella, Lluís	A artilleria
Dausà Carrera, Jaume	Mort, 9-IV-1942
Galícia Orcajo, Laureà	A una companyia d'assalt
De Haro Viudez, Pere (a) "El Ferrer"	
Frutos, Lluís	
Nualart Brun, Domènec (a) "Minguet"	Caporal o sergent (excombatent a la guerra civil) a transmissions
Llorens Borràs, Josep Antoni	Estiuejant a Calella
Reyes (a) "El muchacho"	2ª Divisió (desaparegut, presoner ?)
Rodríguez Vivo, Esteve	1, 2 Divisió i Legión Azul creu de ferro, sergent o tinent, mort 1945
Sangerman Castro, Eugeni	2ª Divisió
Suárez, Zoilo	Legionari, ferit a l'ull
Vidal Arañó, Josep	
Villegas Villegas, Gracià	ferit a la cuixa

Voluntari falangista

l'endemà (22 de juliol) passaren el pont d'Hendaya entrant a la França ocupada. Els alemanys ja els esperaven per posar-los ràpidament a les dutxes, seguiren viatge en tren cap a Bordeus i d'allí cap a Estrasburg, van creuar la frontera alemanya i, hores més tard, ja es trobaven al campament general de la Divisió a Grafenwöhr (prop de Núremberg). Allí se'ls hi afegí en Lluís Bibiloni que feia el servei militar a Saragossa. Al campament van rebre instrucció militar integrant-se al primer batalló del tercer regiment d'infanteria "Vierna" 269 de la 250 divisió de l'exèrcit alemany. Una vegada instruïts amb freqüents marxades i fet el preceptiu jurament d'obediència a Hitler, el 21 d'agost de 1941, foren embarcats en tren cap a Polònia fins a la ciutat de Grodno on van romandre 5 o 6 dies. Només una part del viatge es va fer en ferrocarril, més de 1000 quilòmetres a través de Rússia es

General Agustín Muñoz Grandes, comandant en cap de la División

ferien a peu, fent un viatge de 45 dies.

Sovint anaven a comprar menjar als pagesos de la zona. Passaren per Minsk en direcció a Smoliensk. Possiblement la primera intenció del comandament era que es dirigissin a Moscou, però finalment es van dirigir al sector nord (Leningrad). Regularen fins a Witebsk, on hi havia un camp d'aviació i d'allí amb trens de càrrega els portaren a Nowgorod i a un indret anomenat Grigorovo, caserna general de la divisió. El 10 d'octubre haurien de suportar una fredorada i nevada importants. Sobre el dia 14 arribaren a Tschechulino, capçalera del regiment 269 situat al nord de Grigorovo, punt situat a només tres quilòmetres del front. Allà els esperaven els alemanys pendents de ser rellevats.

Al front no hi havia trinxeres en arribar la DA, sinó simplement uns forats a terra, que eren pous de tiradors, hi havia molta feina per entrar-hi amb el casc i el fusell. Una de les primeres missions seria fer trinxeres a aquella zona. En una operació efectuada per tal de conquerir poblets de l'altre banda del riu Voljov va morir en Jaume Dausà, i el comandant militar els va fer retirar al cap de tres setmanes.

La DA, com totes les forces del sector nord, jugaren un paper de distracció,

l'objectiu principal era ocupar Moscou, però en fracassar, es disposaren a aguantar les posicions cara l'hivern. Tenien assignat el sector del llac Ilmen, fins a 50 quilòmetres amunt anant cap a Leningrad. El riu Voljov era l'eix de separació entre les línies, la riba esquerra era en poder de la Wehrmacht, però la dreta del Voljov i la carretera Novgorod-Leningrad eren en poder de l'exèrcit roig. Així passaren tot l'hivern del 1941-1942 entre cops de mà, bombardeigs, etc. essent contínuament atacats pels soviètics amb foc de canó i morter i assalts d'infanteria; fins i tot els russos van arribar a copar-los i restaren a una bossa.

L'altre poderós enemic va ser el fred, foren freqüents les temperatures de 28-30 graus sota zero, però la nit de l'1 al 2 de gener de 1942 van arribar a 52 graus sota zero. M'explicava un divisionari - Josep Vidal, que aleshores tenia 26 anys - que quan orinaven quedava una mena de caramel congelat a terra, els detritus no embrutien donat que també es congelaven, igual que el vodka. Les ampolles d'aquest líquid les donaven trencades, per tal de veure s'havia d'escalfar i colar. Molts quedaren completament idiotitzats pel fred i la gana. Van portar la roba d'hivern fins per Sant Josep sense canviar-la, els havien donat uns calçotets de punt que arribaven

Soldat divisionari suportant el fred

Tomba d'un voluntari de la División mort a Poselok el 1943 on fou aniquilat el 2n batalló del R.I. 269.

fins més avall del turmell i per dalt fins a l'estómac. La samarreta ben estirada anava fins més avall del maluc, naturalment anaven plens de polls sota l'aixella i era tot un entreteniment caçar-los. Tot el dia anaven mig idiotitzats. En Lluís Bibiloni era a artilleria i tenia més mudes, per la qual cosa en passà algunes als seus companys.

Ja a la primavera (abril) de 1942, el comandament alemany decidí envoltar els russos i així desfer l'embossament a què tenien sotmeses les tropes espanyoles. Aleshores es va operar amb avions, tancs tota mena de material modern, s'hagueren de fer plataformes de troncs per tal de poder operar en aquell terreny tant fangós. Aquesta operació va durar tres setmanes i es van fer molts presoners russos. Els van treure d'aquell sector i els van portar més amunt, prop de Leningrad.

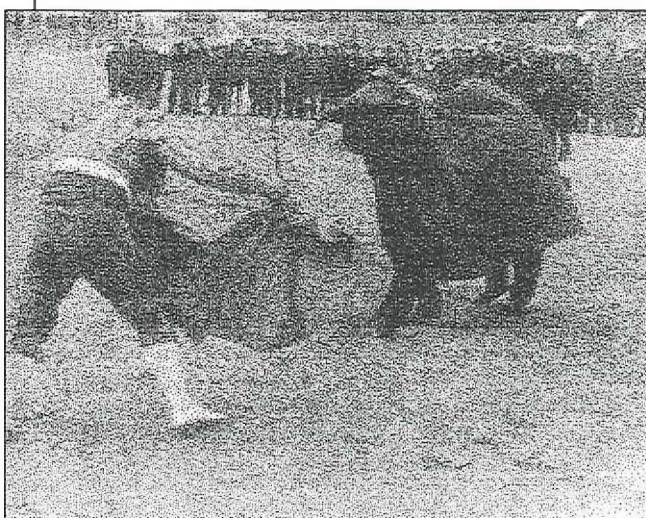
Arribat el moment del relleu, primer rellevaren els menors d'edat, després els casats amb fills, els casats sense fills per edats i finalment els solters. Alguns arribaren abans, com va ser el cas de Laureà Galícia; d'altres, com en Josep Vidal, no ho van fer fins a finals d'agost de 1942, quan el primer ja era a Espanya.

Primer van anar a Alemanya on es treien els uniformes i els donaren vestits de soldats espanyols, passaven uns dies de descans a Grafenwöhr i, finalment tornaren a Calella, en Josep Vidal va arribar el 8 de setembre de 1942, havia trigat exactament 14 mesos. Potser esmerçaren uns 15 dies per fer la tornada.

En organitzar-se la segona divisió, dues persones de Calella s'hi apuntaren, l'Eugeni Sangermán i en Reyes (a) "el Muchacho". També eren voluntaris el que passa és que molts s'havien apuntat per la primera, però costava més anar a la segona, les notícies no eren tant optimistes.

Sortiren d'Espanya entre maig i juny de 1942 i tornaren el mes d'octubre de 1943, anaren al campament de Hof (nord de Núremberg) on foren convenientment equipats i instruïts per marxar després a lluitar al front de Leningrad, al sector de la bossa del riu Voljov i a la regió de Koljino i lluitaren a la batalla de Krasny Bor (10 de febrer de 1943), hi hagueren moltes patrulles, cops de mà, etc.

L'Eugeni Sangermán va estar als palaus dels tsars de Cercoileco, etc. va anar destinat a un grup de metralladores, passà força fred, arribant a 19 o 20 graus sota zero. Entre les seves experiències més doloroses cal destacar el record d'un dia que l'hi explotà un morter molt a prop matant instantàniament, destrossat per la metralla, un company que ell mateix

Un moment d'oci: organitzen una "corrida" amb un fals toro davant l'estupefacció de la població russa.

Oficials de la Divisió amb l'uniforme reglamentari alemany.

recolí del fang, ple de sang.

Jaume Dausà Carrera. Tenia 17 anys i estant a la plana major regimental, va demanar anar a primera línia per estar a prop de l'acció, pertanyia a la 5ª companyia, 2n batalló, regiment 263. El 9 d'abril de 1942, a la posició anomenada del "dit" per la seva penetració, el va agafar de ple al front una ràfega de metralladora, travessant-li el casc i morint instantàniament. Està enterrat al cementiri del llogaret de Podbereje, (Fila E-tomba 10) juntament amb 90 companys de campanya. El butlletí falangista *Combate* li dedicà una crònica: "Era ayer, noche de guerra en Rusia, de puro clara y limpia terrible, montabas el puesto de escucha en la avanzada, atentos los sentidos, presto el fusil (...) una ráfaga enemiga tu vida segó para siempre. Tu cuerpo cayó roto por el plomo en aquella tierra maldita que marchaste a redimir. Se te rindieron honores militares; tu sección, en la que combatiste muchos meses, desfiló ante ti, dándote el vista reglamentario. La tierra y la nieve cubrieron tu cuerpo, y sobre ella uno de nosotros clavó una tosca cruz de madera, en ella se pusieron las cinco flechas de uno de los que contigo nos alistamos en la División. Un ramo de abeto fue nuestra ofrenda y una plegaria nuestro voto por tu eterno descanso." Una centúria de cadets

del FFJJ de Calella portaria el seu nom.

Esteve Rodríguez Vivo. Fill d'una família nombrosa, el seu pare era sots-tinent de Carrabiners, cap de colla del barri de Pequín. Durant la guerra va ser sergent amb l'exèrcit republicà. Format dins l'esperit del FFJJ de Calella, s'allistà a la División Azul, només arribat a Grafenwöhr s'imbuí de la disciplina alemanya i no deixà d'alabar la disciplina germànica, organització i austeritat, sentint-se plenament soldat de la 250 Divisió de la Wehrmacht. S'agafava molt seriosament les maniobres o la instrucció. Físicament era molt fort i anava ple de moral al combat. Feia la marxa dues vegades. En combat feia de porta lliteres ell mateix duent a coll i bé als ferits, anava també a les cases de pagès per buscar menjar fresc, era un enamorat de la dieta alemanya i del pa de motlle. Ferit a l'esquena va ser condecorat amb la Creu de Ferro, era un heroi, molt decidit i d'esperit aventurer, l'enviaren a Calella. Es van ser gestions i li trobaren feina a La *Textil Calellense*, volia posar disciplina als treballadors. Tenia el pensament netament alemany i no es trobava bé a Calella a nivell social. L'Ajuntament li pagà unes vacances a Mallorca i tornà a enrolar-se a la División Azul (2ª). No tornà amb la divisió, sinó que el 1943 s'enrolà a la Legión Azul, va ascendir a sergent o tinent, més tard hi ha versions que el situen lluitant a la SS; segons uns va morir lluitant a Berlín, prop de la cancelleria del Reich, segons altres va morir a França una vegada acabada la guerra.

A la campanya de Rússia també fou ferit Gracià Villegas Villegas, una bala explosiva se li emportà un tros de cuixa, i Zoilo Suárez va perdre un ull.

NOTA

(1) Testimonis orals de Laureà Galícia Orcajo i Josep Vidal Arañó (1984) i Albert Galícia Orcajo (1995).

Nota de la Redacció:

Les il·lustracions d'aquest article han estat extretes de la web: "Museo web de la División Azul. Hodidos sí, pero no vencidos!":

<http://www.geocities.com/CapitolHill/2286/index2.html>